

Załącznik nr 1 uchwały nr 186/VIII/2026 Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych z dnia 20 marca 2026 r. w sprawie przyjęcia procedury postępowania pielęgniarki/położnej objętej ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego w przypadku agresywnego zachowania pacjenta/rodziny

PROCEDURA POSTĘPOWANIA PIELEŃNIARKI I POŁOŻNEJ OBJĘTEJ OCHRONĄ PRZEWIDZIANĄ DLA FUNKCJONARIUSZA PUBLICZNEGO W PRZYPADKU AGRESYWNEGO ZACHOWANIA PACJENTA / RODZINY

Procedura dotyczy sugerowanych zasad postępowania pielęgniarki, położnej w przypadku zachowania osoby agresywnej podczas i w związku z wykonywaniem czynności polegających na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1-5 i art. 5 ust. 1 pkt 1-9 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* dalej „ustawa”, korzystających z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych, na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*) zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy.

CEL

Zapewnienie ochrony pielęgniarkom i położnym, stworzenie bezpiecznych warunków pracy oraz prawidłowe i niezakłócone wykonywanie przez nie obowiązków służbowych podczas i w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

OKREŚLENIE POJĘĆ

Agresja (łac. *agressio* - napaść, natarcie), *psychol.* działanie: fizyczne, słowne, zmierzające do spowodowania szkody, wyrządzenia krzywdy fizycznej lub psychicznej, skierowane na inną osobę, także zamiar takiego działania lub względnie trwała tendencja do takich działań.

1. **Agresja fizyczna** – atak skierowany na inną osobę, w którym atakujący posługuje się określonymi częściami ciała lub narzędziami, przyjmujący formę uderzenia, potrącenia, kopnięcia, pobicia itp., powodujący zadanie bólu lub uszkodzenia ciała.
2. **Agresja słowna (werbalna)** – posługiwanie się sformułowaniami werbalnymi, szkodliwymi dla atakowanej osoby, wywołując w niej strach, poczucie krzywdy lub odrzucenie emocjonalne.

Pobudzenie – to stan psychicznego podniecenia i wzmożonej aktywności.

Osoba agresywna – pacjent, rodzina pacjenta, opiekun, każda inna osoba stosująca wobec pielęgniarki, położnej agresję.

Naruszenie nietykalności cielesnej - to każda umyślna czynność osoby agresywnej oddziałująca na ciało pielęgniarki, położnej, która nie jest przez nią akceptowana. Każde bezprawne dotknięcie, upokorzenie lub inny krzywdzący kontakt fizyczny (umyślne sprawienie bólu np. kopnięcie, szarpanie za włosy, spoliczkowanie, popchnięcie itp.) lub czynności, które są dla niej obraźliwe, krzywdzące, kłopotliwe.

Czynna napaść – każde działanie zmierzające bezpośrednio do naruszenia nietykalności cielesnej i wyrządzenia w ten sposób dolegliwości fizycznej. Staje się więc przestępstwem

dokonanym w chwili przedsięwzięcia działania zmierzającego bezpośrednio do naruszenia nietykalności cielesnej, które w rzeczywistości nie musi nastąpić.

Znieważenie – to każde zachowanie osoby agresywnej, uwłaczające godności osobistej pielęgniarki, położnej, stanowiące przejaw lekceważenia, pogardy, mające obelżywy, obraźliwy charakter (obraźliwe słowa, gesty). W praktyce jest to używanie w stosunku do pielęgniarki i położnej gestów, słów wulgarnych, powszechnie uznanych za obelżywe.

OPIS ZASAD ZASTOSOWANIA PROCEDURY

Warunki

- 1) Objęcie pielęgniarki i położnej szczególną ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego możliwe jest dopiero po zaistnieniu przesłanek zawartych w art. 4 ust. 1 pkt 1-5 i art. 5 ust. 1 pkt 1-9 ustawy, które muszą wystąpić **podczas i w związku z** wykonywaniem przez pielęgniarkę, położną wskazanych w ww. przepisach prawnych czynności.
- 2) Zaistnienie zdarzenia „**podczas i w związku**” z wykonywaniem przez pielęgniarkę, położną świadczenia zdrowotnego oznacza zbieżność czasową i miejscową zachowania osoby agresywnej i wykonywania przez pielęgniarkę, położną świadczeń zdrowotnych niezależnie od miejsca pracy i formy zatrudnienia.
- 3) Wykonywanie świadczeń zdrowotnych przez pielęgniarkę i położną może mieć miejsce również poza godzinami pracy, jeśli w tym czasie podejmuje czynności związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych jednak musi zaistnieć związek czasowo – przyczynowy pomiędzy zaistniałym zdarzeniem a udzielanym rodzajem świadczeń.

W świetle art. 11 ust. 2 ustawy, pielęgniarka i położna wykonująca świadczenia zdrowotne jest chroniona przez prawo podobnie jak przepisy kodeksu karnego chronią funkcjonariuszy publicznych. Różnica polega na przesłankach - w przypadku pielęgniarki i położnej warunkiem ochrony przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego jest zdarzenie, które miało miejsce podczas i w związku z wykonywaniem czynności polegających na udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Oznacza to, że nie wystarczające, że pielęgniarka/ położna wykonują w trakcie zdarzenia czynności zawodowe, dla objęcia ww. ochroną, tymi czynnościami zawodowymi muszą być świadczenia zdrowotne. Ochrona ta nie dotyczy więc pielęgniarek/położnych w drodze z i do pacjenta lub w trakcie czynności nie będących świadczeniami zdrowotnymi.

Przesłanki

1. Ochrona prawna przysługująca pielęgniarence objętej ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania czynności zawodowych polegających w szczególności na:

- a. rozpoznawaniu warunków i potrzeb zdrowotnych pacjenta;
- b. rozpoznawaniu problemów pielęgnacyjnych pacjenta;
- c. planowaniu i sprawowaniu opieki pielęgnacyjnej nad pacjentem;
- d. samodzielnym udzielaniu w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych oraz medycznych czynności ratunkowych;
- e. realizacji zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji;

2. Ochrona prawna przysługująca położnej objętej ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania czynności zawodowych polegających w szczególności na:

- a. rozpoznawaniu ciąży, sprawowaniu opieki nad kobietą w przebiegu ciąży fizjologicznej, a także prowadzeniu w określonym zakresie badań niezbędnych w monitorowaniu ciąży fizjologicznej;
- b. kierowaniu na badania konieczne do jak najwcześniejszego rozpoznania ciąży wysokiego ryzyka;
- c. prowadzeniu porodu fizjologicznego oraz monitorowaniu płodu z wykorzystaniem aparatury medycznej;
- d. przyjmowaniu porodów naturalnych, w przypadku konieczności także z nacięciem krocza, a w przypadkach nagłych także porodu z położenia miednicowego;
- e. podejmowaniu koniecznych działań w sytuacjach nagłych, do czasu przybycia lekarza, w tym ręcznego wydobycia łożyska, a w razie potrzeby ręcznego zbadania macicy;
- f. sprawowaniu opieki nad matką i noworodkiem oraz monitorowaniu przebiegu okresu poporodowego;
- g. badaniu noworodków i opiece nad nimi oraz podejmowaniu w razie potrzeby wszelkich niezbędnych działań, w tym natychmiastowej reanimacji;
- h. realizacji zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji;
- i. samodzielnym udzielaniu w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA PIEŁĘGNIARKI, POŁOŻNEJ

- 1. W przypadku agresywnych zachowań ze strony osoby agresywnej, pielęgniarka, położna podejmuje działania w zakresie:**
 - a. wyciszenia agresji poprzez rozmowę w celu wyjaśnienia powodu jej powstania,
 - b. zachowania bezpiecznej odległości wobec osoby agresywnej,
 - c. informowania ww. osoby o przysługującej pielęgniarce, położnej ochronie prawnej przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego i konsekwencjach prawnych z tym związanych.

- 2. W przypadku zaistnienia zachowań, jakich dopuściła się osoba agresywna wobec pielęgniarki, położnej, której przysługuje ochrona na zasadzie ochrony funkcjonariusza publicznego należy:**
 - a. w przypadku zaistnienia przesłanek popełnienia przestępstwa zawiadomić organ ścigania o przestępstwie, składając zawiadomienie stanowiące załącznik nr 1, uwzględniając:
 - okoliczności, że do zdarzenia doszło podczas i w związku z wykonywaniem czynności polegających na udzielaniu świadczeń zdrowotnych,
 - podczas jakich czynności (udzielanego świadczenia zdrowotnego) doszło do zdarzenia,
 - w przypadku, gdy wezwana Policja waha się lub odmawia wszczęcia postępowania, sugerując np. złożenie zawiadomienia prywatnego lub ścigania na drodze cywilnej, zasadne jest powołanie się, że w danej sytuacji przysługuje ochrona analogiczna jak w przypadku funkcjonariusza publicznego i na treść art. 11.ust. 2 ustawy o zawodach: Pielęgniarka i położna podczas i w związku z wykonywaniem czynności polegających na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1-5 i art. 5 ust. 1 pkt 1-9, korzystają z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie Kodeks karny i żądać wszczęcia postępowania z urzędu.
 - b. odnotować powyższy fakt w dokumentacji medycznej, uwzględniając, powyższe przesłanki,
 - c. wskazać świadków zdarzenia, jeśli to możliwe z imienia i nazwiska,
 - d. poinformować niezwłocznie kierownika oddziału / placówki, lekarza dyżurnego, przełożonego o zaistniałej sytuacji,

- e. pracodawca jest obowiązany zapewnić pracownikom bezpieczne i higieniczne warunki pracy (art. 15 kodeksu pracy). W przypadku oporu pracodawcy zgłoszenia zdarzenia Policji, pielęgniarka/położna może powołać się na powyższy przepis.
- f. w przypadku doznanych urazów, poddać się badaniu przez biegłego lekarza medycyny sądowej, lub w razie trudności w jego dostępności innego lekarza.

OCHRONA PRAWNOKARNA NALEŻNA FUNKCJONARIUSZOWI PUBLICZNEMU

1. Pielęgniarka i położna objęta ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego w myśl art. 11 ust. 2 ustawy, podczas i w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych chroniona jest przez przepisy Kodeksu karnego dotyczące:

a. naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego - art. 222 § KK:

„Kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.”

b. czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego - art. 223 § 1 KK:

„Kto, działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”

c. znieważenia funkcjonariusza publicznego - art. 226 § 1 KK:

„Kto znieważa funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną, podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”

2. Przesłanki popełnione przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu ścigane są z urzędu, a skierowanie aktu oskarżenia, inicjowanie dowodów, występowanie przed sądem to obowiązki prokuratora.

3. Sprawca przestępstwa przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu podlega surowszej karze: grzywny, kary ograniczenia wolności, kary pozbawienia wolności.

4. Organy ścigania po wpłynięciu zawiadomienia winny podjąć działania zmierzające do ukarania sprawcy, nie jest tu konieczne uzyskanie wniosku o ściganie od pokrzywdzonego (pielęgniarki, położnej), a jedynie zawiadomienie.

PODSTAWA PRAWNA

1. Ustawa z dnia 15 lipca 2011r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 15).
2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny* (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 383 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks pracy* (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 277 ze zm.).

Załącznik nr 2 uchwały nr 186/VIII/2026 Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych z dnia 20 marca 2026 r. w sprawie przyjęcia procedury postępowania pielęgniarki/położnej objętej ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego w przypadku agresywnego zachowania pacjenta/rodziny

....., dnia
(miejsowość, data)

.....
.....
(dane pokrzywdzonego)¹

Do
.....
.....
(dane jednostki Policji lub prokuratury)

ZAWIADOMIENIE o popełnieniu przestępstwa

Na podstawie art. 304 § 1 k.p.k. zawiadamiam o popełnieniu w dniu W podczas
(data, godzina) (miejsce popełnienia przestępstwa)
i w związku z wykonywaniem czynności polegających na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, przestępstwa na moją szkodę, przez

.....
.....
(dane osobowe sprawcy, ewentualnie także dane adresowe; gdy brak danych sprawcy opis jego wyglądu)
oraz wnoszę o wszczęcie w tej sprawie postępowania przygotowawczego.

Uzasadnienie

(w uzasadnieniu należy zwięźle opisać stan faktyczny oraz zachowanie sprawcy, które zdaniem zawiadamiającego nosi cechy przestępstwa i ewentualnie podać dowody na poparcie swoich twierdzeń, np. dane świadków)

.....
(podpis pokrzywdzonego)

Załączniki:

-
(należy wymienić dokumenty, wskazane w uzasadnieniu)

¹ Pismo procesowe (zawiadomienie o przestępstwie) powinno zawierać:
1) oznaczenie organu, do którego jest skierowane, oraz sprawy, której dotyczy;
2) oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu.